

Výběr Evropského hlavního města kultury pro rok 2015 v České republice

Výběrová komise

Zpráva z 1. kola řízení
(předvýběrová fáze)

Praha, 7. - 8. prosince 2009

Úvod

Podle přílohy k Rozhodnutí č. 1622/2006/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. října 2006 o zavedení akce Společenství na podporu projektu Evropské hlavní město kultury pro roky 2007 až 2019 (dále jen „Rozhodnutí“) je Česká republika oprávněna být pořadatelskou zemí akce Evropské hlavní město kultury (ECOC) v roce 2015. Řídícím orgánem akce ECOC v České republice je samostatné oddělení Evropské Unie na Ministerstvu kultury. Postup realizace uvedeného Rozhodnutí v České republice je stanoven v Jednací řádu soutěže o titul Evropské hlavní město kultury v roce 2015, kterýžto dokument schválil ministr kultury ČR v lednu 2009.

Podle Rozhodnutí a podle zmíněného Jednacího řádu odpovídá ministerstvo za organizaci celostátní soutěže, za jmenování národních expertů a za pořádání předvýběrového a výběrového řízení a návštěv kandidujících měst. V případě potřeby zajišťuje kontakt s Evropskou komisí.

Výběrová komise byla ustavena příkazem ministra ze září 2009.

Podle článku 7 Rozhodnutí, kde se pojednává o první fázi výběru, tj. o předvýběrové fázi, musí výběrová komise posoudit přihlášky podle kritérií stanovených v článku 4, dohodnout se na užším seznamu měst, jejichž přihlášky se budou posuzovat zevrubněji, a sestavit zprávu.

Přihlášku do soutěže o titul Evropské hlavní město kultury na rok 2015 poslala ve stanoveném termínu (do 31. října 2009) tato města:

Hradec Králové,
Ostrava,
Plzeň.

Přihlášky (v angličtině a češtině) byly členům výběrové komise předány k podrobnějšímu posouzení ihned po datu uzávěrky. Ministerstvo kultury ČR pozvalo výběrovou komisi na předvýběrové řízení, které se konalo v Praze ve dnech 7. a 8. prosince 2009. Zasedání se zúčastnilo dvanáct členů výběrové komise – 6 z nich bylo jmenováno evropskými institucemi (jeden z členů, Jyrki Myllyvirta, chyběl) a dalších 6 bylo jmenováno Ministerstvem kultury ČR.

V souladu s článkem 6 Rozhodnutí si výběrová komise zvolila za předsedu sira Roberta Scotta a za místopředsedu pana Romana Bělora. Paní Olga Poivre d'Arvor byla zároveň jmenována do funkce zpravodaje ze zasedání (s odpovědností za zpracování zpráv).

Přijaté přihlášky byly pozorně prozkoumány a komise konstatovala, že autoři přihlášek věnovali značnou pozornost dodržení cílů akce a splnění kritérií kulturního programu, stanovených v článku 4 Rozhodnutí a rozdělených do dvou kategorií nazvaných „Evropský rozměr“ a „Město a občané“. Kandidující města byla zastoupena na nejvyšší úrovni, tj. svými primátory nebo jejich náměstky, a zasedání se zúčastnili experti z organizačních výborů jmenovaných jednotlivými městy.

Každému městu byla věnována jedna hodina a 15 minut, z toho 30 minut na prezentaci a 45 minut na otázky a odpovědi. Výběrová komise s potěšením konstatovala, že všechna tři města přistupovala k věci s nadšením a prokázala velký zájem o pořádání akce.

Hradec Králové

Výběrová komise konstatovala historický a kulturní význam města, existenci dobré infrastruktury a bohatý kulturní život. Poblahopřála zástupcům města a ocenila, jak se jim daří vytvářet z města přátelské a příjemné místo k životu a práci. Podle výběrové komise však proces příprav na soutěž ECOC začal v Hradci pozdě a zdá se, že zde chybí skutečné zapojení občanů do veřejné diskuze. Zčásti je to i tím, že se město takové soutěže dosud nikdy nezúčastnilo.

Výběrová komise našla v hradeckém projektu řadu zajímavých myšlenek, které mohou ovlivnit budoucnost kulturního života města, přinést nové oživení a zbavit Hradec nálepky „úřednického“ města. Autoři projektu byli vedeni snahou přimět občany k účasti na veřejném dění pomocí konkrétních programů zaměřených především na děti a seniory. Zdá se však, že ne všechny tyto myšlenky jsou domyšlené do všech podrobností. Výběrová komise s potěšením konstatovala, že na kulturu je určeno více než 10 procent celého rozpočtu města, což je pro plnění vytčených úkolů velmi příznivé. K dalším příznivým aspektům patří zkušenosti města s využíváním strukturálních fondů a ostatních fondů EU, dále účast dobrovolníků na hradeckém projektu ECOC od samého začátku příprav i účast nezávislých subjektů a vysokých škol. Na druhé straně však byly zjištěny značné slabiny projektu z hlediska jeho „evropské dimenze“ – zdá se totiž, že toto kritérium nebylo zcela správně pochopeno. Projekt také neměl dostatečně propracovanou strukturu pro komunikování projektu vůči Evropě a ostatnímu světu.

Závěry výběrové komise

- Město má velký potenciál, což ale bohužel nebylo dostatečně osvětleno ani v písemné, ani v mluvené prezentaci projektu.
- Výběrová komise konstatovala, že pro rozpracování a rozvinutí předložené koncepce nebyla popsána žádná reálná náplň.
- Výběrová komise shodně konstatovala, že v průběhu diskuse obdržela na položené otázky jen neúplné odpovědi.
- Bylo konstatováno chybné chápání aspektů týkajících se nezávislého kulturního sektoru.
- V projektu se dostatečně nepočítá se studenty, přestože pro město představují značný potenciál.
- Některé zásadní části prezentace, například evropský rozměr, rozpočet a komunikační strategie, vykazovaly slabiny.

- Výběrová komise konstatovala, že hradecká koncepce, která mohla sloužit za příklad ostatním menším městům v Evropě, nebyla dostatečně propracovaná.
- Výběrová komise vyjádřila zklamání nad kvalitou předložené přihlášky v porovnání s požadavky na materiály tohoto druhu (ve vztahu ke kritériím akce) i nad kvalitou ústní a audiovizuální prezentace.

Ostrava

Ostrava se představila jako průmyslové, kulturní a správní centrum svého regionu a jako druhé z měst v ČR, která zažila mimořádný průmyslový rozvoj během třicátých a čtyřicátých let minulého století. Důsledkem budování velkých průmyslových podniků bylo vytvoření kosmopolitní společnosti. Rozvoj města však postrádal kontinuitu, což vedlo k vytvoření specifické kultury, která se značně liší od ostatních českých a moravských měst. Během ústní prezentace ostravského projektu ECOC kladli zástupci města velký důraz právě na tento aspekt. Delegace uvedla, že projekty a partnerské subjekty pro celou akci se budou vybírat na základě otevřeného mezinárodního nabídkového řízení. Na výběrovou komisi příznivě zapůsobilo, že v současném kontextu, kdy Ostrava prochází procesem obrovské kulturní transformace, chápe město zpracování projektu ECOC jako velkou reálnou výzvu. Zástupci města vyjádřili hluboké přesvědčení, že postoupí-li Ostrava do druhého kola, lze počítat s dostatečným zajištěním prostředků potřebných na financování akce, protože město je rozhodnuto rozvinout svůj kulturní život na skutečně mezinárodní úrovni. Na kulturu dnes jde 9 % celkového rozpočtu města. Členové výběrové komise ocenili myšlenky a návrhy směřující k naplnění „poselství“, které chce město sdělit jiným evropským městům a celé Evropě: Ostrava se chce stát skutečným multikulturním centrem a přitom si uchovat národní kulturu, respektovat základní hodnoty a zapojit do kulturních snah všechny svoje obyvatele včetně mladých lidí, seniorů i lidí s postižením.

Závěry výběrové komise

- Výběrová komise oceňuje, že se projekt Evropského hlavního města kultury setkává v Ostravě s nadšením a že Ostrava hodlá tomuto projektu dát novátorské pojetí. Velmi příznivě je hodnocena i celá řada dalších aspektů – například záměr získat pro projekt jak místní obyvatele, tak zahraniční návštěvníky, nebo vysoká profesionální úroveň písemné i ústní prezentace.
- Město má velký potenciál a tamní obyvatelé mají o projekt skutečný zájem. Prezentace a stejně tak i otázky a odpovědi byly plodné a zajímavé.
- Členové výběrové komise však konstatovali, že projekt je dosud ve fázi rozpracování a je v něm řada nejasností (zvláště ve finančních analýzách). Některé části rozpočtu jsou nejasné a zvláště rozpočet na kulturní program je nedostačující.

- Výběrová komise zpochybnila strukturu rozpočtu a upozorňuje na značnou disproporci mezi investičními náklady a náklady na program a organizaci. Výběrová komise konstatovala, že náklady na program, plánované v Ostravě, jsou vůbec nejnižší v celé historii soutěži ECOC (4,8 milionů eur). Celý rozpočet na kulturní program se bude muset zásadně přehodnotit.
- Bylo by záhodno hlouběji a přesněji prokázat a doložit „multikulturnost“ města a „evropský rozměr“.
- „Prestíž regionu“, o níž se v projektu hovoří, by se měla ve větší míře brát v úvahu ve všech částech projektu.
- Výběrová komise konstatovala, že město nemá vlastní kulturní politiku. Komise by uvítala, kdyby projekt byl v této části plněji dopracován.
- Výběrová komise si není jista, zda lze Ostravu přirovnávat k jiným průmyslovým městům Evropy. Jinými slovy, Ostrava by si měla dále promyslet „evropskou dimenzi“.
- Byly vyjádřeny určité pochybnosti kolem plánu „Černá louka“, který tvoří jednu z hlavních položek na seznamu projektů. Plán je velmi ctižádostivý a vyžaduje značné finanční prostředky. Pokud jde o srovnání projektu „Černá louka“ s jinými evropskými projekty (areály), členové výběrové komise vyjádřili pochybnosti o možnosti/vhodnosti zevšeobecnování prezentovaných závěrů, protože je dobře známo, že ne všechny podobné developerské snahy se setkaly s úspěchem.

Plzeň

Členové výběrové komise konstatovali, že Plzeň jako centrum západních Čech je městem s dlouhou historií a prošla bohatým kulturním i průmyslovým rozvojem. Je to také město studentů, kteří představují reálný potenciál pro rozvíjení evropského rozměru kulturního života města. Kulturní infrastruktura města, blízkost německých hranic, dlouhodobé vztahy a kontakty s jinými evropskými městy – to vše tvoří vhodné předpoklady pro účast v soutěži o Evropské hlavní město kultury. Prezentace byla podána neobvyklým a velmi kreativním a zajímavým způsobem. Delegace uvedla, že projekty pro ECOC se budou vybírat na základě otevřeného mezinárodního nabídkového řízení, přičemž požadavky na kvalitu projektů budou velmi vysoké. Pokud jde o kvalitu projektů a účast na mezinárodní úrovni, ujistili zástupci města výběrovou komisi, že se organizační tým má rozšířit o představitele uměleckých kruhů a že má být sestavena umělecká komise. Toto ujistění považuje výběrová komise za zásadní a chtěla by vidět důkazy slibovaného rozšíření. Plzeňský primátor, který se účastnil prezentace, v roce 2015 sice už nebude ve funkci, ale ujistil přítomné, že program už byl schválen Městskou radou a že pro celou akci byla odsouhlasena silná finanční podpora.

Během diskuze zazněly některé otázky o vypracování dlouhodobějších projektů. Byly také vysloveny určité pochyby z hlediska hodnocení. Výběrová komise má za to, že „evropský rozměr“ nebyl v prezentaci příliš jasný či zřetelný a že by se této otázce měla dále věnovat pozornost.

Připomínky a závěry výběrové komise

- Výběrová komise poblahopřála městu k velmi originální prezentaci a uvedla, že Plzeň prokázala velké nadšení a vůli po dosažení titulu Evropské hlavní město kultury. Město má dobré regionální vazby a může počítat s velkou pomocí ze strany regionu.
- Programová část projektu je ale poněkud nejasná a výběrová komise vyjádřila pochybnosti o její kvalitě. Bude třeba tuto část projektu více rozvinout a dotáhnout do podrobností. Evropská i celková vize předložené nabídky by se měla lépe definovat a rozvést do větší šíře.
- Výběrová komise má pocit, že tým, který se věnuje přípravě soutěže ECOC, není ve všech aspektech dostatečně silný a že by se jeho úkoly měly podrobněji rozpracovat. Tým by měl růst.
- Členové výběrové komise doporučují silněji se zaměřit na hodnocení a upozorňují, že je třeba jednoznačněji definovat komunikační strategii.
- Tým musí rozvinout a více upřesnit „evropský rozměr“. Chybí také podrobnější údaje o výhledech financování (zdroje a částky).
- Členové výběrové komise se shodli, že předložený materiál představuje dobrý základ, ale že je třeba všechny jeho části upřesnit a dopracovat.

Obecné závěry

Ve výběrové komisi proběhla všeobecná diskuse a v jejím závěru byla určena 2 města, která nejlépe splňují cíle procesu a kritéria stanovená v Rozhodnutí č. 1622/2006/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. října 2006. Členové výběrové komise se jednomyslně shodli, že do užšího výběru by měly postoupit Ostrava a Plzeň. Předpokládá se, že tato dvě města svoje přihlášky dále dopracují podle kritérií a cílů požadovaných pro celou akci a že se budou především držet výše uvedených doporučení výběrové komise.

Po skončení svých jednání předložila výběrová komise Ministerstvu kultury ČR užší seznam posuzovaných měst. Předseda výběrové komise spolu s místopředsedou ihned po skončení jednání slavnostně oznámili výsledky zúčastněným městům a tisku.

Bylo konstatováno, že Hradec Králové sice předložil zajímavý projekt, avšak nebyl připraven vypořádat se s náročnými výzvami soutěže o Evropské hlavní město kultury a nedal úplné odpovědi na požadavky a kritéria této soutěže. Výběrová komise je ale přesvědčena, že práce, kterou Hradec Králové své přihlášce věnoval, bude účinným stimulem pro kulturní život města a nepříjde proto nazmar.

K získání úplnějšího obrazu pro konečný výběr by předseda výběrové komise rád navštívil města vybraná do užšího seznamu (po termínu, který pro předložení konečných nabídek stanoví Ministerstvo kultury) v doprovodu delegace složené z místopředsedy výběrové komise, zpravodajky a jednoho dalšího člena komise. V souladu s předběžnou dohodou mezi členy výběrové komise by se tyto návštěvy měly uskutečnit ve dnech 6. a 7. září 2010 a zasedání pro určení konečného výběru by se mělo konat 8. září 2010.

Praha, 10. prosince 2009

Výběrová komise:

Sir Robert Scott, předseda	podpis
Roman Bělor, místopředseda	podpis
Olga Poivre d'Arvor, zpravodajka komise	podpis
Eliška Fučíková	podpis
Manfred Gaulhofer	podpis
Danuta Glondys	podpis
Jaroslav Kořán	podpis
Michal Lukeš	podpis
Mary Mac Carthy	podpis
Maria Michailidou	podpis
Pavla Petrová	podpis
Andreas Wiesand	podpis